

Németh István Péter

A patakban két gyermek fürdik

(Gobelin Gárdonyi Géza emlékének)

Forgott a malom kereke, forgatta a kibukkanó víz, ami emberemlékezet óta tisztán hömpölygött föl a mélyből, angyali magzatvíz, sohasem fagyott be ez a patak, mivel télen-nyáron egyformán kellemes hőmérséklete volt, januárban olyannak látták a gyermekek, mint otthon a konyhagőzt, ebben a malomban lakott szüleivel a molnárlányka, feléje nyáron szekerek hozták a beérett s learatott búzát nagy zsákokban, de mindig akadt örlenivaló ez-az, egész esztendőben is, ámult az erős lovakon, ahogy szőrük pompásan ragyogott a napsütésben, legszívesebben megpaskolta volna a hátukat a fénypázmák mentén, pattogtak az ostorok, jöttek a búzászsákokkal a szekerek s mentek a liszttel a szekerek, néha a fuvarosok megfürösztték lovaikat a patakban, ekkor a templom mellett lakó gyerekek is mind odagyűltek kíváncsiskodni, a korareggeli lófürösztés igen érdekes, ahogy a lisztet s port sodorja a friss víz, s mintha csak régi csikó-fickándozásába kezdene újra a lecsutakolt paci, a molnárlánykának mindig akadt társasága, legtöbbször édesapja öreg segédje mesélt a valahai emberekről, akik – az Agyaglikon s az Öreghegyen túlról – mind-mind idehozták gabonájuk leőrletni, egy napon egy pápai fiúcska úgy tett, mintha nem vette volna észre a kislányt, ám szíve valamiféle melegséggel telt meg, pedig hűvös harmat csillogott még az útszéli katángokon, a molnárlányka hosszú haja olyan volt, mint a fűzfák lombja, s reggel lévén – olyan kócos is, a molnárlegények már vették is le sorban a durván szőtt zsákokat a kocsiról, s elindultak, hogy sorban a garatba öntsék azokat, a fiú hasonlóképpen sürgölődött, de a felnőttek rászóltak, hogy ne lábatlankodjon ott, kicsit megsértődött, mert erős legénykének gondolta magát mind a tíz esztendejével, a lányka, aki kilenc nyarat sem látott a tó partján, megsajnálta a magára maradt fiúcskát – gyere, megmutatom neked azt a dereglyét, amit nagypapa a török sajkásoktól szerzett a nagy háborúban!, azzal kézen fogta a fiút, aki lassan ocsúdott abból, hogy a felnőtteknek semmi, de semmi szükségük nincs órá, nem volt az dereglye, de még csak egy bödönhajó sem a malom mellett a fűben, egy ütött-kopott teknő hevert a parton, s a kislány azt húzta a víz felé, akkor a fiú lehunyta pillanatra a szemét, s pillája alatt elvonult a nagy tó képe, ahol török gályák, magyar halászhajók suhantak, ütköztek s borultak föl lángolva és füstölve, kinyitotta a szemét, s bár zavarban volt, rögtön megkérdezte a lánytól, én ezt most kipróbálhatom?, – csak ha engem is magaddal viszel – felelte a kislány, – na, nem bánom!, nyerte vissza magabiztosságát a fiú, mert már érezte, hogyan fogja elrúgni a parti kövektől a teknőt, ho-

gyan fogja ügyesen kormányozni ezt a kis lélekvesztőt, beugrott az ingó teknőbe, amiben már akkorra a lányka szépen elhelyezkedett, a malomkerék lelassította a hömpölygő vizet, s evezni is alig kellett, megindult a faalkotmány, a vadkacsák körülhúpták őket, a békák leugráltak a vízirózsák leveleiről, a közelből a kutyusok vidáman ugatták őket, akadály nem volt előttük, keresztben csak a nyárfák tükörképei álltak, feketerigók, cinkék, pintyek csivítje zengett fölöttük, a víz alatt némán ringatóztak a hínárlevelek, a mohos köveket ügyesen kerülte ki a fiú, mint ősei közül annyian, akik még a Balaton-környék nádasait is járták halak és rákok után, halkán csobbant evezője, s már nem is tudták, hogy a malomvízen járnak vagy az égben, ami azon tükröződött, érezte, hogy közeledik a másik malomhoz, hiszen egyre erősödött a víz sodrása, a teknőt ügyes mozdulatokkal fordította vissza, nehogy elkapják a kis mocsári tekenőcbékányi hajócskát a gyorsuló habok, szépen oda evezett vissza, ahonnan elindultak, mindez régen történt, év telt évre, ám emlékezett a víz is, hogy úgy forogtak az évszakok, mint a malomkerék, s ez máris egy másik nyár, amikor nagylány lett a molnárlánykából, aki Szent Ivánkor fürdeni ment le a tóhoz, először fogta el szégyenérzet, amikor a malombéli férfiak hosszabban nézegették, már nem akarta azt a durván szótt zsákvásznat magára ölteni, amelyben addig amúgy szeretett játszani, a langy szél be tudott bújni a condrára emlékeztető ujjatlan alig-ruhába, s a lány hagyta, hogy mindenütt simogassa, míg igen csöndes volt a malom és a tó, a felnőttek, akikből már reggel is borszag dőlt, s kiket egyre inkább gyanakvással nézett, elmentek áldomást inni, ő meg csak a pápai legényt várta napra nap, s ahogy lenni szokott, jött is, akire nagyon gondolunk, az áldomásívóknak sem tűnt fel, hiszen a megizmosodott fiú már fölrakta a liszteszákokat a szekerekre, egykettőre végzett, a nyár is nagy lett, megpödörintette a forróság a leveleket, mint játszásiból a lány a fiú bajuszát, a fűzfa a kánikulában korán kezdett sárgulni, egyszerre jutott eszükbe, hogy megmártóznak a tóban, a béka-brekeke pillanatra abbamaradt, a halak elijedtek, ahogy belecsobbantak a tiszta forrásvízbe, fröccsent a hab, a libák belegáogtak a nevetésükbe, galambok röppentek föl, majd újra leszálltak, burrogtak a néptelen parton, egészen addig hűtötték testüket, míg föl nem harsant újra a békák kara, egészen addig hagyták magukat ringatóztatni a lassan elhömpölygő árral, amíg a halacsák újra oda nem úsztak a bőrükig, a fiú öreg ujját a lábán az egyik sügér mintha meg is puszilta volna, a szekerek terhükkel még mindig várták csak gazdáikat, a férfiaknak eszük ágába sem jutott otthagyni a fakupákat, no meg nem akaródzott kijönni a nádtetők hűvöse alól, a lány és a fiú egy fűz árnya alatt késleltette a hús vízcseppeket, egy-egy csöpp átgurult a fiúról a molnárlánykára, egy-egy csöpp átgurult a molnárlánykáról a fiúra, a lány, aki már igen hosszallotta a hallgatást, csupán ennyit mondott nevetve – most megkeresztellek, mire a fiú lehajtotta a fejét, béke volt, habok futottak a másik malom fele, bárányfelhők futot-

tak a malmuk fele, a Nap is delelőre ért, megkettőződött, mintha iker Nap lett volna vízen s égen, a lányka ekkor súgta, – szövik neked még ennél is szebbet, azzal a friss békalencsés foltra mutatott a gyorsuló haboknál, mielőtt elúszott volna az az éppen ingnyi zöld, megszólalt a harang, fölröppentek a galambok, a lány megsimálta a fiú arcát, alig érintve, mint tavat a vízipók, vagy akárha a visszatérő molnárfeccskék bögyükkel a habokat, hol rájuk néztek föl, hol bekukucsáltak a víz alatti hínár-erdőbe, a vakmelegben egy gólya kelepelni kezdett, akár a malom, jegenyék és füzek kísérték a sétát, némelyiken sárgulni, veresleni látszott már egy-egy levél, s a lehangtalanabb sikoly-örvény nélkül beleszédült a vízbe, és ott szaladt tovább, nemcsak a víztükör, de a tündérrózsák levelei is vakítottak a délutánban, a lányka már a szőlőkre gondolt, a kisikálandó mustkádra, sajtárokra, kármentőkre és muszkolófára, így menne el az év?, a malomban is végeztek, a kerék csak nyöszörgött, nem forgott, és valóban pirosodtak már a bokrok bogyói, lecsupálódott néhány fa, ám még tücsökszó hallatszott róluk, mire visszaérték, az egybenőtt füzek úgy várták őket, mintha egymáshoz öszült öregek bújtak volna össze mindörökre, a malom és a környező kis házak pedig úgy tükröződtek a tavon, mint hajók és ladikok, az este kéesszürke lett, mint a molnárlegények kelméje, s mielőtt beléptek volna a malomba, a lány pillájára hullott az első hópehely, aztán csak megint pitypang-bóbiták havaztak a széles malomtóra, együtt nézték, nézték a felgyült vizet, fölöttük egy orgonabokor tekintett le megint virágba borulva, akárha rabnő a lila kendőjét lengetve, pulikutyája hempergett, szőrével fehér szirmokat sepert, s a fiúnak eszébe jutott a cserzővarga közeli kútja, amibe aláereszkedve tudta meg, hogy nappal is láthatók a csillagok, kereste a szavakat, s zavarában valami fontosat akart csinálni, hőscincér hullott a tóba, beleugrott a vízbe, tenyerét a bogár alá merítette, s kiloccsintotta a fűre, amikor már elsimult a víz, ráérősen araszolt előttük egy pióca, üvegcserép csillant a moszatok közül, fényből való karddá vált a felszínig, kelepelt a malom egyre, fokok lettek a kerék fogai, grádicsok a földtől a vízen át az égig, lendült velük a képzelet, a lány az esztendő első szőlőszemét tette a fiú szájába, a tóba gyöngyalakú kavicsot ejtett, egy halacska úgy úszott utána, mintha kenyérgombóc volna, a malomkerék is most oly tökéletesen ikerítődőtt, hogy szinte összeért a való és az árnykép, a kettő mintha szüreti szőlődaráló volna; egymásba forogtak a forró és a hűs fogak, micsoda molnárlegények öröltek itt meg minden bánatot, hogy danájukat még este is halották, *malom vize ziheg-zuhog a gáton*, és nyárra az ősz, és akkor, akkor is a malomkereket vélte nyiszorogni a fiú, fülébe mintha a lány szavai surrogáltak volna – hazugság lisztjéből fuvásnyi se légyen a tiéd!, a lány pedig arra gondolt, hogy milyen gyönyörűséges lesz leszánkázni a dombról, míg a víz fölött titokzatos köd hömpölyög, haját lassan fésülte a szellő, akár a víz a hosszú hinarak selymét, fésűje mint fényes csibor kapaszkodott, a fekete kökörcsin már régen elvirágozott, a

kikerics lila szirmai még csak szunynyadtak a tőzeges részen, apró gombákra letek a harsányabb zöld fű boszorkányköreibben, a leégett malom is valóság volt, hogy új garatjába új búza hullt, beszívhatták a kerékküllők friss tölgyfaillatát, a fiú vitte tovább vállán a zsákokat, a vízipókok szaladoztak, törzsük I, fürge lábaik X betűk, nem csikóritottak egymásba búza híján a kövek, egy vidra merészkedett föl a gátig, és nyárra az ősz, és a gőzölgő vizen forgó alkotmány Karácsony előtt sem szakállasodott meg a jégcsapoktól, amikor azért kevesebb a munka, s meg is áll a kerék, amikor a csuhé-betlehemhez hátránt az angyal már legalább derékig beröppent a malom falán.

Önmagam emlékére